

у регіонах об'єктів інноваційної інфраструктури та упровадження дієвого інформаційного забезпечення для визначення проблем регіонального розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ІНШИХ ДЖЕРЕЛ

1. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку : монографія / за ред. В. М. Геєця ; Інститут економіки та прогнозування НАН України. Київ : Фенікс, 2003. 1008 с.
2. Луцків О.М. Регіональна інноваційна політика: особливості формування та проблеми реалізації. URL: http://re.gov.ua/re201502/re201502_153_LutskivOM.pdf
3. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>
4. Соловйов В. П. Інноваційний розвиток регіонів: питання теорії та практики : монографія / В. П. Соловйов, Г. І. Кореняко, В. М. Головатюк. Київ : Фенікс, 2008. 224 с.

ІННОВАЦІЙНІ ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОВОДЖЕННЯ З ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ В УКРАЇНІ

Савчук Олена,

*Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого,
науковий співробітник, НДІ правового забезпечення інноваційного
розвитку Національної академії правових наук України,
кандидат юридичних наук, Україна,
helensavchuk13@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3299-7936>*

Заїка Анастасія,

*Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого, Ін-
ститут підготовки кадрів для органів юстиції України, студентка
Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України Націо-
нального юридичного університету ім. Я. Мудрого, Україна,
anasteishaer@gmail.com*

Проаналізовано національний стан правового регулювання поводження з відходами. Здійснено порівняння методів утилізації відходів в Україні і в Швейцарії, запропоновано на цій основі внести зміни до чинного законодавства для поліпшення ситуації щодо поводження з побутовими відходами в Україні.

Ключові слова: компостування, побутові відходи, рециклінг.

The current status of national legal regulation of waste management was analyzed. Also the comparison of waste disposal methods, used in Ukraine and Switzerland was done. On this basis, it was proposed to amend the changes to the legislation in order to improve the situation with the household waste management in Ukraine.

Keywords:

Процес життєдіяльності людини супроводжується безперервним споживанням корисних властивостей природних ресурсів, але результатом цього постає велика кількість відходів, а разом із цим проблема їх утилізації.

Так, згідно з інформацією на офіційному сайті Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України за підсумком 2018 року в Україні накопичилося понад 54 млн м³ побутових відходів, які захоронюються на 6 тис. сміттєзвалищ і полігонів загальною площею понад 9 тис. га. Але вражаючим фактором залишається те, що лише 5,9 % від зазначеної кількості відходів було утилізовано, решта знаходиться на полігонах [1]. У зв'язку із цим, постає питання необхідності удосконалення механізму правового регулювання поводження з побутовими відходами в Україні.

Даному питанню присвячено роботи багатьох вчених – А. П. Гетьмана, В. В. Зуєва; С. В. Разметаєва, Р. Л. Невроцького, О. Р. Поповича, В. А. Душечкіної, В. А. Іщенко, П. М. Турчик та ін.

Правове регулювання поводження з відходами здійснюється Законом України «Про відходи» [2]. Вказаним нормативно-правовим актом встановлюється заборона здійснювати захоронення неперероблених побутових відходів. Важливо зазначити, що вказане положення набрало чинності і стало обов'язковим до виконання лише

з 1 січня 2018 року, у той час, коли сам Закон України був прийнятим ще у 2012 році, що свідчить про те, що досить тривалий час було можливим здійснювати захоронення необроблених побутових відходів і це було цілком законним процесом.

Внаслідок здійснення аналізу законодавства в окресленій сфері, перша проблема, що була виявлена – це неврегульованість порядку отримання дозволів на проведення операцій з відходами. Так, Закон України «Про відходи» стаття 17 встановлює імперативний припис, щодо наявності зазначених дозволів. Разом із цим, саме на Кабінет Міністрів України покладаються повноваження щодо встановлення порядку отримання дозволів на здійснення операцій у сфері поводження з відходами. Але на сьогодні такий порядок відсутній, що у свою чергу призводить до неконтрольованої та тіньової діяльності суб'єктів господарювання при проведенні операцій з відходами та унеможливає вихід на ринок нових суб'єктів.

По-друге, у зв'язку з проведенням дослідження Закону України «Про відходи» [2] та Закону України «Про місцеве самоврядування» [3] було встановлення дублювання повноважень у сфері поводження з відходами органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій, зокрема: 1) затвердження схем санітарного очищення населених пунктів; 2) здійснення контролю за додержанням юридичними та фізичними особами вимог у сфері поводження з побутовими та виробничими відходами та розгляд справ про адміністративні правопорушення або передача їх матеріалів на розгляд інших державних органів у разі порушення законодавства про відходи; 3) забезпечення ліквідації несанкціонованих і неконтрольованих звалищ відходів; 4) організації збирання і видалення побутових та інших відходів. На практиці таке копіювання повноважень може призводити до неможливості визначити відповідального суб'єкта, у разі виникнення ситуації, яка потрапляє під дію сфери повноважень як органів місцевого самоврядування так і місцевих державних адміністрацій. А розмежування функцій, спричинить втрату часу на ліквідацію відходів та їх негативного впливу на навколишнє природне середовище.

По-третє, наявна проблема, щодо відсутності інфраструктури для сортування побутових відходів. Так, Закон України «Про від-

ходи» закріплює положення щодо обов'язковості розподільного збору побутових відходів, загальні вимоги в окресленому питанні регламентуються Методикою роздільного збирання побутових відходів, затвердженою наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 01.08.2012 № 133 [4]. Так, роздільне збирання відходів проводиться його власниками, а вторинної сировини з відходів, що вже міститься в контейнерах здійснюється спеціалізованими підприємствами, однак на сьогодні відсутній нормативний акт, який би врегулював відносини між зазначеними суб'єктами у процесі роздільного збирання відходів.

Окрім вищезазначеного, вбачаємо за потрібне відмовитися на законодавчому рівні від захоронення відходів, як способу поводження з ними. Зазначена теза обумовлена стратегією європейського напрямку розвитку, що була обрана Україною, але якщо звернутися до досвіду провідних країн, у переважній більшості вже давно заборонено захоронення побутових відходів. Так, яскравим прикладом у цьому випадку є Швейцарія. З прийняттям Стратегії щодо відходів 1992 року, Швейцарія офіційно відмовилася від захоронення побутових відходів, натомість сьогодні використовуються два основних способи утилізації – рециклінг та компостування. Зокрема, рециклінг передбачає роздільне збирання або сортування твердих побутових відходів, а після сортування вилучені компоненти переробляють, виготовляючи товарний продукт [5]. Так, за неофіційними даними рівень рециклінгу у 2016 році щодо скла досяг 95 %, алюмінієвої тари – 91 %, жерстяної тари – 84 %, паперу та картону – 82 % [6]. У свою чергу, частина органічних відходів підлягає компостування, це реалізується шляхом встановлення у населених пунктах індивідуальних і колективних компостерів, в результаті отриманий продукт використовується як органічне добриво [5].

Варто зазначити, що важливим нормативно-правовим актом, що визначає досягнення ефективних результатів правового регулювання у сфері поводження з відходами слугує Постанова Верховної Ради України «Про стан виконання законодавства у сфері поводження з відходами в Україні та шляхи його вдосконалення» в якій було визнано

незадовільною діяльністю Кабінету Міністрів України щодо забезпечення ефективної реалізації державної політики у сфері поводження з відходами, удосконалення нормативно-правової бази організаційно-економічного механізму стимулювання господарської діяльності у сфері поводження з відходами як вторинними матеріальними ресурсами, державного управління в організації збирання та переробки відходів і використання їх як вторинних матеріальних ресурсів [7]. У зв'язку з вищезазначеним, зокрема Зуєв В. А. наголошує, що значну кількість передбачених цією постановою заходів так і не було реалізовано, і вони й донині становлять лише орієнтири державної політики у сфері поводження з відходами [8, с. 97]. Тому, у цьому аспекті є досить доречним схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року, якою передбачено: 1.) створення ефективної системи збирання та вивезення побутових відходів; 2) створення інфраструктури для видалення побутових відходів; 3) створення інфраструктури для відновлення побутових відходів [9].

На підставі вищевикладеного, пропонуємо на законодавчому рівні визначити порядок отримання дозволів на проведення операцій з відходами та врегулювати відносини між власниками та спеціалізованими підприємствами у процесі роздільного збирання відходів, розмежувати повноваження органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій у сфері поводження з відходами та офіційно відмовитися від захоронення побутових відходів з урахуванням досвіду Швейцарії. Запропоновані заходи дозволять удосконалити правове регулювання у сфері сортування та переробки побутових відходів та забезпечать належний захист навколишнього природного середовища від негативного впливу неперероблених побутових відходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ІНШИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стан сфери поводження з побутовими відходами в Україні за 2016 рік. Офіційний сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. URL: <http://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/zhkh/terretory/stan-sferi-povodzhennya-z-pobutovimi-vidhodami-v-ukrayini-za-2018-rik/>

2. Про відходи : Закон України від 05.03.1998 № 187/98-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/187/98-%D0%B2%D1%80>
3. Про місце самоврядування: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР // Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/280/97-%D0%B2%D1%80>
4. Методикою роздільного збирання побутових відходів, затвердженою наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України: Наказ від 01.08.2012 № 133. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1157-11>
5. Міщенко В. С., Маковецька Ю. М., Омеляненко Т. Л. Інституціональний розвиток сфери поводження з відходами в Україні: на шляху європейської інтеграції. Київ .: ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України». 2013. 192 с.
6. Співробітництво для інтегрованого поводження з відходами. URL: <http://despro.org.ua/news/experts/detail.php?ID=1274>
7. Про стан виконання законодавства у сфері поводження з відходами в Україні та шляхи його вдосконалення : Постанова Верховної Ради України № 2967-IV від 06.10.2005 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 49. 525 с.
8. Зуєв В. А. Екологічна політика у сфері поводження з відходами в Україні на сучасному етапі. *Вісник Академії митної служби України. Сер. : Право*. 2014. № 1. 93-99 с. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsup_2014_1_15
9. Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 820-р від 08.11.2017 р. *Урядовий кур'єр*. 2017. №220.